

Motion

1984/85:2156

Anita Johansson m. fl.

Arbetsmarknaden i Stockholms län

Stockholms län har landets bästa arbetsmarknad i fråga om utbud och valfrihet. Samtidigt har länet en mycket hög öppen arbetslöshet, nära 18 000 personer. Av övriga delar av landet är det endast Malmöhus län som har en högre absolut arbetslöshet. Den ekonomiska åtstramningen inom den offentliga sektorn har slagit särskilt hårt i Stockholms län genom dess stora andel av sysselsättning. Till detta kan läggas effekterna av ökad datorisering, främst inom kontor, bank och varuhandel. De snabba förändringarna i länets arbetsmarknad, arbetstillfällen försvinner och rutiner förändras, leder till att människor måste byta yrke, arbetsuppgifter och söka nytt arbete på en arbetsmarknad med starkt förändrade krav och som därtill inte är tillräcklig för alla.

Arbetsmarknaden i Stockholms län karaktäriseras, förutom av en starkt dominerande servicesektor, av stor ojämnhet i fråga om tillgång på arbetsplatser. Under perioden 1975–1980 minskade storstadssektorns (Stockholm, Solna, Sundbyberg) befolkning med 4,6 % samtidigt som denna sektor fick 50 % av de nya arbetstillfällena. Fortfarande finns 7 av 10 arbetstillfällen i Stockholms län i storstadscentrat där knappt tredjedelen av länets befolkning bor.

Stockholms län har nära 40 % av landets invandrare; var sjunde länsbo har invandrarbakgrund.

Länet har betydligt fler med sociala handikapp, dålig förankring på arbetsmarknaden och många misslyckanden bakom sig än andra län. Denna situation påverkas väldigt litet av en ökad efterfrågan på arbetsmarknaden totalt.

Arbetslösheten har kraftigt ökat bland de etablerade på arbetsmarknaden (50 % ökning jämfört med läget 1982). Vidare har långtidsarbetslösheten (mer än 6 månader) ökat mycket kraftigt med hela 52 % jämfört med 10 % för riket.

Efterfrågan på arbetskraft gäller i huvudsak yrkesutbildade och vana sådana (8 av 10 har krav på utbildning-erfarenhet). Mer komplicerade rutiner och personligt engagemang gör att rekryteringsförfarandet har förändrats. Detta innebär bl. a. att invandrare och personer med begränsningar i sitt arbetskraftsutbud missgynnas.

En följd av denna situation och läget på länets arbetsmarknad är, trots den stora arbetslösheten inom länet, att arbetsförmedlingen har svårigheter att tillgodose näringslivets krav på önskad arbetskraft. Utbud och efterfrågan stämmer inte. Detta leder till att arbetskraft i betydande utsträckning

rekryteras utanför länet. Under 1984 uppemot 7 000 personer samtidigt som arbetslösheten bestod i länet.

En annan tendens, som är märkbar, är att efterfrågan på kvalificerad teknisk utbildning ökar, varför efterfrågan kommer att vara större än tillgången. Detta ställer i dag för stort ansvar på arbetsförmedlingen i fråga om att komma till rätta med de utbildningsmässiga obalansproblemen på arbetsmarknaden.

Den situation som här beskrivits ställer stora krav på bl. a. en effektiv arbetsförmedlingsverksamhet och arbetsmarknadspolitiken olika delar.

Arbetsförmedlingens organisation

Arbetsförmedlingens huvuduppgift är platsförmedling. De arbetsförberedande insatserna i form av vägledning och yrkesinriktad rehabilitering är andra viktiga och växande uppgifter. Under senare år har vidtagits en rad åtgärder för att förbättra arbetsförmedlingens effektivitet i fråga om

- distriktsarbetsnämndsorganisationen
- kontorsorganisationen
- särskild byggarbetsförmedling
- morgontidig förmedling
- data- och elektronikförmedling
- särskild förmedling av långtidsutbildade
- ombytessökande förmedling
- verksamhetsplanering
- terminalanvändning
- samordnad utbildningsplanering
- samordnad rehabilitering
- AMU-verksamhetens omorganisation

Arbetsförmedlingens personal utför ett bra arbete trots den stora arbetsbelastningen och den i förhållande till behoven underdimensionerade organisationen.

Arbetsförmedlingens organisation i Stockholms län är personellt för svag för att hinna med de uppgifter som föreligger. Antalet uppgifter och sökanden har ökat, de senare med 30 % sedan 1980, medan personalresurserna närmast har minskat.

Länets arbetsförmedlingsorganisation har drabbats hårt av den statsfinansiella åtstramningen mot bakgrunden av att organisationen dimensionerats och byggts upp i ett helt annat arbetsmarknadsläge i länet än dagens. Personalutvecklingen framgår av följande tabell.

1. *Personaltillgång vid Af i AB-län mellan 1981 och 1984 (ant. inrättade tjänster)*

	84-07-01	83-07-01	82-07-01	81-07-01
Handläggare ¹ (lf B och högre)	575,0	567,0	569,0	582,0
Aspiranter	0	0	0	35,0
Summa	575	567	569	617
Biträdespers. ¹ (lf C och lägre)	150,2	138,4	138,1	131,0
Total summa	725,5	705,4	707,1	748,0

¹ Exkl. lönebidragare.

Vid en jämförelse med andra arbetsförmedlingar i landet med jämförbara befolkningsunderlag framkommer att arbetsförmedlingarna generellt i Stockholms län är underdimensionerade vad gäller personaltillgången. Detta förhållande exemplifieras i följande tabell.

2. *Antal tjänster – jämförelse mellan vissa Af-distrikt i förhållande till vissa andra län och Af-distrikt med ungefär samma folkmängd*

	Folkmängd 83-12-31	Antal handläggare	Antal bitr. personal
DK Norrmalm	378 000	115	37
Östergötlands län	393 210	148	34,5
DK Solna	149 800	52	10
Blekinge län	151 884	77	15
DK Täby	127 000	31	5,5
Jämtlands län	134 946	82	19
DK Handen	111 900	40	6
DK Lund	112 163	71,5	15,5
LK Tyresö	31 400	9	3
DK Ystad	30 979	21	4,5
DK Norrtälje	41 500	15	2
DK Trelleborg	46 776	21	2
DK Handen (kontoret)	59 700	21	3
DK Mölndal	65 330	25	4

Av redovisningen följer att antalet tjänster i genomsnitt är mindre vid Af-kontoren i AB-län i förhållande till såväl hela län och som vissa Af-distrikt i M- och O-län med ungefär samma folkmängd.

Av det sagda framgår att arbetsförmedlingen i Stockholms län bör tillföras ökade personella resurser för att kunna leva upp till en i förhållande till behoven väl fungerande förmedlingsverksamhet. Detta bör ges regeringen till känna.

Invandrarnas situation på arbetsmarknaden

Inledningsvis har redovisats att Stockholms län har nära hälften av antalet invandrare i landet. Många av dessa finner snabbt sin placering på arbetsmarknaden. En allt större grupp har på grund av språksvårigheter och kulturella och etiska hinder stora svårigheter att hitta ett lämpligt arbete när utbildning och yrkeserfarenheter spelar en allt större roll. För vissa av länets kommuner, Botkyrka, Södertälje, Sigtuna, Upplands Väsby, Huddinge, som har en stor andel invandrare är problemen särskilt uttalade. Detta gäller också vissa församlingar inom Stockholms kommun.

Det är mot denna bakgrund nödvändigt att särskilda åtgärder vidtas för att snabbt och effektivt komma till rätta med den inom invandrargrupperna kvardröjande och fördjupade arbetslösheten. I detta syfte bör invandrar-kommunerna och arbetsförmedlingarna i dessa kommuner tillföras särskilda arbetsresurser för detta arbete, bl. a. i form av s. k. AMI-lag. Detta bör ges regeringen till känna.

Skyddad verksamhet

Antalet skyddade arbetsplatser i Stockholms län är i förhållande till befolkningsunderlaget det lägsta i landet. Enligt länsarbetsnämndens bedömning behövs det i princip minst en verkstad i varje kommun. I dagsaknar 11 av länets 25 kommuner verkstäder. I syfte att förbättra läget har länsarbetsnämnden och AVEBE-industrier beslutat att omlokalisera 150 platser till kommuner som saknar verkstäder. Det antal arbetstimmar som budgetåret 1984/85 tilldelades länet medger inte denna omlokalisering.

Enligt länsarbetsnämndens bedömning är i dag 500 vid arbetsförmedlingarna registrerade arbetshandikappade f. n. i behov av skyddat arbete utöver det antal som årligen kan tas emot i verkstäderna, eller i timmar ett behov av ytterligare ca 500 000 timmar.

Mot denna bakgrund bör antalet statsbidragsberättigade arbetstimmar i Stockholms län utökas för att bättre motsvara föreliggande behov, vilket bör ges regeringen till känna.

Beredskapsplatser

Storleken på det antal beredskapsplatser och det rekryteringsstöd som tilldelas Stockholms län har för budgetåret 1984/85 endast uppgått till 3,4 % av de totala anslagen. Detta har lett till en kraftig reduktion av utgående stöd till kommunerna, i vissa fall ända ned till 20–25 % av den godkända kostnaden. Detta har särskilt hårt drabbat de av länets kommuner som är särskilt drabbade av arbetslösheten, framför allt gäller det länets sydkommuner. Samtidigt är det dessa kommuner som har den lägsta skattekraften, den största arbetslösheten, det största antalet invandrare. Neddragningen av de

statliga medlen till arbetsmarknadspolitiska åtgärder får därför som effekt en ytterligare förstärkning av den regionala obalansen.

Mot denna bakgrund bör de statliga medel som utgår till dessa arbetsmarknadspolitiska åtgärder bättre bringas i överensstämmelse med föreliggande behov, vilket bör ges regeringen till känna.

Elevplatser för gymnasieskolan

I inledningen har redovisats att obalansen på arbetsmarknaden i Stockholms län bl. a. är en följd av att arbetskraft med lämplig utbildning inte kan anvisas till de lediga platserna. Som en följd av detta tvingas arbetsmarknadsorganisationen till betydande insatser på utbildningsområdet, insatser som bättre borde kunna göras av det ordinarie utbildningssystemet under förutsättning att detta hade en tillräcklig dimensionering. För att så skall ske måste framför allt gymnasieskolan tillföras ökade resurser i länet.

Den faktiska situationen är tyvärr att en motsatt utveckling har kunnat noteras. De senare årens medelstildelningar har varit för knappa, varför avsevärda nedskärningar har måst ske samtidigt som antalet 16-åringar 1985/86 visserligen är ca 575 färre än 1984/85, men 1986/87 blir det ca 300 flera än budgetåret 1984/85. För budgetåret 1987/88 ökar antalet 16-åringar med över 900 jämfört med budgetåret 1986/87.

Enligt läns skolnämndens bedömning är tilldelningen för 1986/87 klart otillfredsställande. Den enda möjligheten att något begränsa effekterna av den kraftiga neddragningen är att genomgående inom alla sektorer satsa på kortare utbildningsalternativ. Detta är en åtgärd som går stick i stäv med behoven hos såväl de utbildningssökande som arbetsmarknaden, där kraven finns om en utveckling i rakt motsatt riktning. Under hänvisning till vad som redovisats i fråga om behovet av elevplatser för gymnasieskolan bör regeringen uppmärksammas på behovet av ytterligare platser i Stockholms län.

Hemställen

I motion 1985/86:2282 görs hemställen beträffande behovet av elevplatser i gymnasieskolan i Stockholms län.

Under hänvisning till vad som anförts i motionen föreslås

att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av

1. förändringar i arbetsförmedlingens organisation,
2. särskilda arbetsinsatser för att underlätta invandrarnas inträde på arbetsmarknaden,
3. ökning av antalet statsbidragsberättigade arbetstimmar inom den skyddade verksamheten,

4. ökning av de statliga medlen för beredskapsplatser.

Stockholm den 24 januari 1985

ANITA JOHANSSON (s)

LENNART ANDERSSON (s)

MONA SAHLIN (s)

SÖREN LEKBERG (s)

MARGARETA PALMQVIST (s)